

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-téren, a hídkaputól kimenet balra a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor a. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. Ára évi nyolcra 3 fl. 6.
Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. 6. 6. minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelendő.
A „nyitólér” cikkek sora után 30 kr. díjleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czinzeandó.

KIADÓ-HIVATAL:

Központosa, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési felhívás

K. KÖZLÖNY

october—decemberi folyamára.

Egész évre 12 forint o. ért.
Félévre 6 „ „ „
Évnyegyedre 3 „ „ „

Dualismus és foederalismus.

Szabadka, aug. 29.

II.

A magyar-osztrák birodalom hivatása: a mivel Németországgal szövetségben a keletre befolyani, de azt nem birtokolni.

Kelet széljéi, s azok közt a szerbek világos öntudattal bírnak missiojuk iránt.

Ők Törökország g. n. e. szláv részeit iparkodnak hódításuk körébe vonni s azokkal egyetemben lakozó katolikus szlávokat is zsákmányokul tekintik.

Megfordított viszonyban a horvátok is, hason czáll törekszenek az érdeklét népeket érdekükbe vonni.

E versenyzésből foly, miként egyik is, másik is egymástól elidegenedik, s hogy a midőn a horvát az általános szlávizálási törekedésből, a magyar-osztrák birodalomban is foederalista, ugyanakkor a Száván túli s inneni valódi szerb hazafi, jól megértett érdekénél fogva, a dualismust pártolja.

A szerb t. i. Magyarhonban nem várja jövőjét, s jól tudja, miként a dualismus által Szerbia jövő nagysága is inkább biztosítatik, mintha a foederalismus rendszerével az egész magyar-osztrák birodalom szlávizáltatnék, mert ez esetben az előbb-utóbb oroszország is válnék, mi Szerbia jövőjét is veszélyeztetné.

Ő tehát ezt nem akarja eszközölni.

Ő egy független és szabad nagy Szerbiáról álmodik, melyet egy szintén független és erős Magyarországgal kezelt fogva, gondol csak elérheti s fenntartani.

Ellenben a horvátoknak ellenkező érdekük van.

Ezek egy nagy Délszláviát terveznek, s mint leginkább előrehaladott itteni szláv faj, hiszi, reméli, hogy a foederalismus után a török szlávreszékéből, s a legjobb esetben, a dunai szövetséges államból alakítandó új nagy szláv-birodalom főnemzete leend.

Innen tehát a nagy antagonismus Belgrád és Zágráb között; innen azon feltételekesség, mely Horvátország fele lakosságát g. n. e. vallásánál fogva töle elidegeníti, s inkább Magyarországgal tartani ösztönzi. (Mert ösztönyszerűleg érzi a szerb, miként Horvátország diadalmát a szerb ügy jövőjét megsemmisíti, s aztán végeredményileg az összes déli szlávokét is az orosz kezére játsza.)

Tehát mint látjuk: Szerbia, s vele a mi szerbjeink világos öntudattal bírnak missiojuk iránt, s a dualismust tüvén zászlójukra, velünk egy táborban küzdenek, hogy a déli szlávok szabadságát észak, dél és nyugat ellen egyaránt biztosíthassák.

Teendők hát egyszerű. Támogatni őket nemzeti vágyaikban kifelé, és bent szerb atyáinkiai s polgártársink nemzeti érzületét a községi s municipalis élet korlátai közt, ott, hol ők vannak többségben, érvényre emelni.

Ez által kielégítvén őket, a határvidékiek nagyobb részét, s Horvátország szerb lakóit is megnyerendjük; mi aztán Horvátország megterését is maga után vonandja.

Nem osekély eredmény ez az előtt, ki a jövő keleti kérdés megoldásáról gondolkozott; ránk nézve pedig: életkérdés; mert a szláv kérdés szerencsés megoldása, Magyarország biztosítását is nagyrészen magában foglalja.

Mult cikkünkben állítók: miként a magyar-osztrák birodalom hivatása, a mivel német nemzettel szövetségben a keletre befolyani, de azt nem birtokolni.

Ha a magyar-osztrák birodalom jól fel-fogott érdekét tekint, kelet felé minden hódítási gondolattal felhagy; mert ő szomszédja

lén az oroszoknak, nem lehet szláv birodalom, ha csak az oroszoknak kezére játszan, vagy azt maga elnyelni nem akarja, mi valóban még álomnak sem járja meg.

A kelet szláv népei ugyanis, már nem hajlandók saját nemzetiségükről s multjukhoz képest állami külön életükről is akár az orosz, akár a magyar-osztrák birodalom javára lemondani. Mit akarnánk hát elérni meghódításukkal?

Tán egy kis nagybodást föld és népekben, melyek fenntartása annyi gondunkba kerülne?

E nagybodás föld- és népekben valóban csak kárunkra szolgál.

Ujabb időben az orosz befolyás is azért csökkent nálok, mert félnek a török lőtől. Ők nem akarnak már a török alól csak azért felszabadulni, hogy némi könnyebbésséget szerezzenek maguknak, de aztán ez árban orosz-szá válnak. Ők szerbek, bolgárok, montenegróiak, bosnyákok, dalmátokul akarnak maradni továbbra is, mert ismerik multjukat, s mert jól tudják, bahogy lerázhadják a török jármát, saját lábukon is külön-külön, vagy egy-nemzetül megállhatnak, s nem kénytelenítettek egy nagy birodalom helétai lenni, a midőn tán nyelvüket s részben hitüket is megtagadni lennének kénytelenek.

Igy érezvén a keleti népek szláv fajuknál fogva, sem a magyar, sem az osztrák birodalom ügyére nem válnának, csak szaporítván a külön nemzetségek rovatát, melyek tekintetében egy is eléggé meggyült baja mind a magyaroknak, mind az osztrákoknak.

A magyar és osztrák birodalomnak leg-főbb csak jóakaratu befolyásuk által kell megszerezni azon sympathiát, melynek bírásával az oroszok őket örökre eltávolíthatják. Tehát az alkotmányosság, a szabadság, mivelődés által kell rájuk hatni, s nem azáltal, hogy további szolgásgukat a töröknél fenntartani segítsük, vagy hogy őket meghódítván, nálunk is szolgaságra kényszerítsük, hanem, hogy őket saját maguknak adjuk vissza, a mivel aztán önmagunknak is meghódítottuk.

Ez teendők szláv szomszédaink irányában, s ez oldja meg a dualismus és foederalismus kérdését is, melyek iránt a keleti crisis tekintetéből csak hamar el kell valamire magunkat határozni.

Antunovits József.

Előbbi számbanunkban egyebek közt követhető leányok szájából kiolvashatók be: a 2-ik cikkben „a kormány indítvány” a helyett: „albizottmány indítvány.” A 3-ik cikkben „Julius” a helyett: „Judas.”

A kormány gyöngédsége.

Férjem rendtartó ember. Tárcajába rendszeresen fölírja háztartásunknál a jövő heti teendőket. És ha olykor gazdasági, hitelekkel való vagy közügyi köteleességekben háztól távozik, a tárcza kezemre jut s én napról napra pontosan végrehajtom viszatérte, a mi teendőket tárcajába följegyzett.

Harminez év óta megszoktam e szigorú rendet, melynek sarkallott anyagi és szellemi gyarapodása rendszerben tartott családunknak, harminez év óta teendőim miatt soha zavarba nem jöttem, ugy beletanultam ferjem teendőibe is, ha ő olykor eltávozik kényserdült; de ma először jöttem azon retentó dilemmába, hogy vagy olyas dolgot kiértesek, a mi elméleti s gyakorlati képességeim-kivül esik. Vagy megszegjem annak végrehajtását, a mit ferjem tárcajába följegyzett. Ezt olvastam ugyanis nagy megdöbbenésemre ferjem jegyzetel-közt: „Hét-sin reggel 8 és 9 óra közt cikket írni a „Köz-löny” nek, s 9-kor Miklós cigánytól a postára indítani.”

Soká haboztam; de végre is győzött bennem a kötelesség érzete, és im elkezdém azon megrendelt cikket legelőbb is a napi kérdésen, a cholérán.

Mi ugyan mentve vagyunk ettől, de töltök három óra járásnyira már mutatkozik; igaz, hogy csak a nép legalsó rétegéből vitt áldozatokat; de kérdés, ha nem fog-e civilisálódni s belépni a salonokba is? Hanem csak igaz az, hogy minden roszban van valami jó. Így annak is megvan a maga haszna, hogy az országgyűlés összehívását annyira halogatják; mi nélkül, a kik mindenben a lovagiaságot és gyöngédséget akarják feltalálni, ebben is azt fedezzük fel. Hiszem szentül, hogy ezen halogatás kiváltéppan azért történt, hogy az erdélyi képviselőknek ne kelljen ezen egészséges országgrészről a pesti megromlott levegőbe men-

ni, s koczára tenni ok nélkül életüket a hazáért. Enneköfgya táplálni kezd most engem azon remény, hogy a telet is uthon tölthetjük. Azt mondom: tölthetjük, mert férjem is, mint bizalmi férfi, oda elutazandó volt; a nő pedig elhagyja apját, anyját, házat s követi férjét akár mily veszedelemben.

Hanem ha itt kell töltönnünk a telet, azt megköszönöm szépen, mert az én eszem a „Köz-löny” biztatásai folytán annyira Pestnek állott, hogy minden teltire való gyűlöletbefűzést s más aprólékos előgondoskodást mellőztem, s mikor a kormány — bizonynyal a cholera dühöngése miatt — gondolkodni kezdett esni s talán a könnigrázi tanulságok feledeésére is hatni kezdett az idő, im akkor már nemcsak a számócsa, de a málna, meggy s a eóska-gyűlölet is elért, sőt a renglott is elhagyta zöld színét, mi több, a dió baja is elbarant — és így a befűtök készítésének anyakora lejárt.

Már most adjon a „Köz-löny” kárpótást ezen biztatásai által felidézett gazdaszonyi elmulasztásokért, máskülönbön ország, világszerte kibírdetem, hogy a „Köz-löny” szerkesztője hamis próféta, ki, a mikor lejött Pestről azt mondá magán körben: „Juliusban osztunk olaszokat, poroszokat; augusztusban megbékülünk velök; szeptembert a belügyi előalkendozásoknak szenteljük; october 20-ka tejját az országgyűlés ismét együtt lesz, s ha miniszterium fog kinevezetni együtt is marad vagy két évig, ha, nem akkor december végén szétkergetik.

Im a profétia nem számított minden körül-ményekre. A cholera el fog tartani november végéig, addig hogyan vehetné lekére akár ki is, hogy egy Deák Ferencz életét risikóra tegye? Aztán a végén is bigyják el nekem, a provisoriummal is pompásan lehet kormányozni; példa rá az én mostani provisoriumom: im ferjem távolléte dacára még a „Köz-lönybe” megrendelt cikket sem marad megírattam. Eképpen egy provisorius korlátnak is véghez hajthat mindent, a mit 5—6 szakértő miniszter végrehajthat képes.

E szerint habár gazdaszonyosságom a télire, a befűtök hiánya miatt compromittálva van, áldom és magasztalom azon ötletét, hogy a hon atyái e cholera időben össze nem hívják.

A falusi diplomata neje.

Lapok utazási naplóból.

A börtönügy Magyar- s Erdélyországban.

Tausler Emilől.

(Folytatás.)

Ezen fegyházak mindenikében a közös letartóztatási rendszer divatozik, azaz, fiatal, majdnem gyermek és agg, az erkölcsiellenesség posványába süllyedt és romlaltan, mivelökbe ember és paraszt, különbség a személyválogatás nélkül évekre egyűvé, leggyakrabban egy terembe csukatik. De miért ne tennék, hallom gyakran ellenvetni, hisz egyik olyan gazember, mint a másik, badd szenvedjen! Az ilyen beszédek folytató irányában valóságos szánakozást érzek, mert szegény nem tudja mit beszél; valjon minden büntet, a mit a büntető törvény ilyennek nevez s büntetéssel sújt, romlottságból ered-e, s tehát a fegyházak lakói mind erkölcsiileg elvetemült egyének? Nem akarom tagadni, hogy egy része igen, de igen sokan vannak a szerencsétlenek között, kik vagy szerencsétlenségéből, vagy felhevülés megmondolatlanság, nyomasztó szűkség, sőt dicsérendő, az emberi szív nemes érzetén nyugvó indokból elkövetett cselekvényeiket airadják. Ez többira a sok közül csak egy példát említek fel. Lipótvárt egy fiatal, megnyerő, nyílt külsejű fegyenczedt találalkoztam, kit a büntető igazság emberölésért 5 évi rabzságra ítelt; az igazgató ennek büntetettét kövélkezőleg adta elő: Ferencznek édesatyja — nevezük őt így — néhány év előtt meghalt s ő egyedül maradt édesanyjával, kit a legnagyobb fiú szeretettel szeretett a tisztelt. Az anyja a férj halála után, a gazdaság könnyebb folytathatása kedvéért másodsorú férjhez ment, de a mily józannak mutatatta magát a férj a házasság előtt, épp oly durva, kimélytelen s kicsapongó életet folytatott aztán; dobzdódsaira pénz kellett, s ha neje ezt kívánata szerint rögtön elő nem teremté, durvasága, gyakran mámoros fővel, tetlegességekre vezeté őt; a szegény nőnek ilyenkor egyetlen fia volt oltalmazója, védője. A vagyon ilyen gazdálkodás mellett, hamar elpusztult, de a férjnek pénz kellett s mivel nem volt, nejét megverte érte; ekkor nyit az elkeseredett fia a szobába, hallja anyjának segélykiáltását, vére felforr, s anyját kiszabadítandó e férfi kezéből, bojjával olyant sújt egyet rá, hogy rögtön meghal, s a büntető igazság 5 évre íteli őt. Ez egy példa ugyan, de sokféle változatosságban naponkint előfordul. Tekintsünk továbbá egy 14—16

éves ifjonczra, ki az intézetben egy vén rabló s nőfertőztet mellett áll; ő rosz társak közé elegyedett, lopásban vett részt s ezért 4 évig-ül a börtönben; rosz társak elrontották s itt a helyett, hogy megjavították, az emberiség süpredékéhez a legrosszabb társakhoz láncoljuk őt, s letelvén a 4 év, mint kitanult gazember fog a világba térni, onnan időről időre a börtönbe, mint honába visszajövendő. Ilyenek hazánkban börtönnei: a bűnnek iskolái. Minden fogházunk jelenleg egy bűzhűdésnek indult seb, mely lassankint emészti fel a hón megrázott életet, s mégis a mennyi mind, fenytve javító intézet nevét viseli! Nevetséges s szomorú sokkal nagyobb joggal „a gonoszság egyetemének” nevezhetnők őket.

Rosz állapotban vannak Magyarország börtönnei; fájó szívvél s lélekkel távozik a látogató falak közt, de Erdélynek fegyházai hasonlíthatlanul roszabb állapotban vannak; ott legalább némi csekély részben igyekeznek a börtön szűkségeit erkölcsi-erontó hatásait az isteni tisztelet, lelki oktatás, olvasás, írás-tanulás s hasonló nemesítő befolyások által ellensúlyozni; de nálunk ezek részint általában nincsenek meg, részint példátlanul elbanyagolva. Összehasonlítandom leírásuk folytán, a magyarországiakkal a következőkben:

Erdély legnagyobb fegyháza s országos intézete a szamosújvári, mely Erdélynek északi felében a Kis Szamos jobb partján, sz. kir. Szamos-Ujvár városának északi végén fekszik. A hajdan történeti nevezetességgé vár 1786-ban vétetett ki katonai kézből; a jelenlegi fegyház, három egymástól két udvar által elkülönített épületből áll; azok közül a nyugott, szögűt képező főépület, a tulajdonképpeni fegyház, a régi várfal helyére fegyenczek által építtetni kezdetett 1857-ben s bevégeztetett 1860-ban. Befogadhat 1028 egyént. Építetése 451,500 o. é. forintba került. Szép üszeg, ha megmondjuk, hogy közös rendszerről beszélnünk, ha megmondjuk, hogy oly intézetet állítottunk ezen értékkel, mely czéljának: a fegyenczek javításának meg nem felel. Rendezett s czélszerű magányrendszerű börtönt lehetett volna e pénzből emelni; mert hisz tudva levő dolog, hogy Cassano pesti építész az 1843/-diki országgyűlésre beadott terve szerint egy 500 személyt magányrendszerű börtönépítés költségét 322,266 ft 11 p. krra tette, valamivel többbe kerülne ez most ugyan, de hisz a pentonvillei zárka-fogház London mellett 520 cellával, a mi pénzünk szerint 750,000 friba, a bruch-sali, szintén magányrendszerű fogház Badenben pedig 660,000 friba került. Így költünk mi czéltalan, sőt czéltelenes dologra sok pénzt, mikor ugyanannyival vagy valamivel többel, czélra vezetőt előállítani tudnánk.

De lépünk az intézetbe s tekintsük meg helyiségeit. A második udvarban a régi épület földszinti részében az őrház mellett egy füstös, gödös, nedves, alacsony, ablak nélküli szobába, nem, barlangba léptünk, melynek falai a füsttől koromfeketék, s mely általában a piszkoztságtól undorító; ez a fegyenczek konyhája; 4 részletben a fegyenczek magok keverik a párolgó étkeket, elégetvén egy rántás-levesért egy szekér fát, mert valóban ennyi kell, hogy a rémítő nagy kátián egy kis melegt fejlesszen. A konyha mellett van a hozzá igen hasonló mosóház, egy elhasznált a kisi szárazszóval s egy ösátyánk idejéből szerkezett nehéz, toló mongorlóval; ha czélszerűség, munka, anyag s erkölcsi nem is; de a tisztaság mindenesetre sürgőseleg megkívánná ezen helyiségek s eszközök megújítását. Magyarország minden országos fegyházában a főzés, mosás gözzel történik, s a gépre való egyszeri költség idővel fölánnit megkímélt, mint a mennyi itt elhasználtatik, de ezenkívül ott a tisztaság a konyhában is annyira meglepő, hogy hasonlítni az itteni eljárásal nem lehet. A gőz által melegített s főzőleges víz az ottani intézetekben, a konyhából a fürdő-szobába vezetettik s egy rendezett fegyház már egészségi szempontból sem mellőzhet ilyet. M-Nostrán a fürdő-szoba deszkafalazattal több apró cellára van osztva s mindenikben fürdőkád a szükséges bútorzattal; minden fegyenczről legalább minden 2 hónapban fürdőkád. Lipótvárt a czélszerűen berendezett fürdőterem 6 kádát s 4 zabanyt foglal magában, kár azonban, hogy a fegyenczek egészsége s tisztasága szempontjából, mindenkinek bizonyos időben kötelezett fürdése nincsen megállapítva. Szamosújvárt fürdőszobáról szó sincs, nyáron elküldi ugyan az igazgató azon fegyenczeket, kik a legporosabb munkával a gyanju

*) Ezen intézetet már tavaly is leírtam a „Koron” 104—108. számban, de most nem kerülhetem el, az azóta történt változások kedvéért, némiképp itt újra felomlani.

kéféssel vannak elfoglalva, minden két hétben a Szamosra, de mivel ez télen nem történhetik, tehát nem fürödnek.

Oda hagyván az előbb említett szomorú módon kinézett helyiségeket a főépületbe léptünk, melynek folyosói újonnan meszeltek; itt már mindenütt olyan fénylő tisztaság mosolygó előnkbe, a melytől még csak M. Nostrán láttam. A falak hófehér színét igen csinosan kiemeli az alsó sárga szegély, melyen két fekete csík vonul végig. A folyosók hosszúra nyúlnak a munka- és bálatermek ajtái, mely utóbbiak nagyságára nézve különböznek, a legkisebbben 20, a legnagyobbban 48 price vonul el a falak mellett. Az ágyak nappal katonásan felvetve, a szalmazsák csak a tiszta lepedővel van takarva; a pókróz s a második lepedő a vankos helyén az ágyfejénél van összefogva. A price felett kis polc áll a falon, melyen az evő eszközök mellett néhol imádságos könyvet is láthatni; a polc alatt az n. n. fejtáblácska függ, melyre a bálóhely birtokosának neve, foglalkozása, mily vasat visel és a főkönyvi szám, mely alatt előfordul, vannak felírva, (más intézetekben szabadulásának napja is). Minden ágy mellett van egy pököldő, a némelyiké felett egy kis, fából faragott méreg, melylyel a fegyenczek kenőcsökét szokták elosztani; az intézet legnagyobb berendezési hibája azonban a szűkség-helyeken van, mert más intézetekben e célra a teremnek egyik szöglete ily alakban egésszel el van falazva, hogy a rossz szag s kibűzlés az úgy is megtörtént termekbe ne hathasson s ezenfelül a csőbrök reggel a folyosón egy kis vasajtón keresztül vitetnek ki s tisztítanak meg, addig itt a termék legfőbbjében egy kis deszkából készített elkülönítés van, nyitott tetővel s a csőbrök a szobán keresztül vitetnek ki. Nem oly lényegtelen dolog ez, mint eleinte gondolhatni, mert azon feltűnik, hogy az egészségnak mindenképp ártalmas, különösen cholera időben, mint jelenleg is, bizonyára veszélyessé válhatik, mintán be van bizonyítva, hogy e betegség az excrementumok útján terjed. A termek berendezéséhez még a kályba is tartozik, melyek itt elég célszerűtlenül vaspléből készítették, de célszerűtlen a folyosóról fűtettek. Bruchsalban a Meisner féle fűtés van behozva, Moabitban pedig (Berlin mellett) a melegvíz állati, mely csövekben vezetettik az épületben széljel. Nem hagyható itt megemlíteni nélkül azon csak itt dívó rossz szokás, hogy a fegyenczek közül többen az n. n. csőbrök-kihordók, mintán eme foglalkozásukat s a bálóterem kintizését elvégezték, az egész napot munka nélkül többen együtt — így egyik bálóteremben 10-et találtam — benyelve töltik. Sokkal ismeretesebb a német közmondás: „Mitsigang ist aller Laster Anfang“, mintsem ennek káros erkölcsi hatását úgy a fegyenc ottani jelenére, mint a kiszabadult utáni időre, hosszasan magyaráznom kellene. Az igazgató ur ezen helyései engedélyt azzal indokolja, hogy így is nehezen kap embert az említett terhes szolgálatok végzésére, s hogy ezen egyének néhányan úgy is munkatehetetlenek. Az utóbbiak tekintetében igaz van, nincs mit tenni velük, de ezek bizonyára azon tisztet sem végzik, a kik pedig teszik, azon a fegyencnek paraszt részétől való, s alig bihetni, hogy ezeknek akarata, dolgozói vagy helyései kedve, az igazgató akaratján dominálnak; munkára kell őket szorítani saját érdekük kedvéért, s ilyen munkára szorítandó, jelenleg helyései, s 19 bálóteremben legalább 40 van. Este 8-kor vonulnak a fegyenczek bálótermeikbe; itt megazmláltatván, rájuk záratik az ajtó, s mintán egy órát illdelmes beszéddel töltött megengedtetett, 9-kor dobozóra lefeküsznek s többé a beszéd nem szabad. Szamosújvárt is, úgy mint más intézetben, be van hozva az n. n. szobabíróság; ezen tisztet mindig egy jobb viseletű fegyenc viseli, a ki a munka- s bálótermekben felelősevé tétetik az ottani rend s a fegyenczek magaviseletéről; egyedül Lipótvár teszen e tekintetben kivételt, mivel itten ilyen rendszertartó nincsen alkalmazva, még pedig igen helyesen, mintán ezen intézkedés igen sok czivódás- és ellenszégűlésre eszolgálat mindentűlt alkalmat; nem igen hajlandó ugyanis egyik fegyenc sem bűnözők társának alávetve lenni, s többzör előfordult, hogy a feladás következtében megbüntetett fegyenczek a feladót meggyilkolták; ha pedig a kirendelt bíró ezen kötelességét s többletűl fűtében nem teszi, rendesen ő szokott a bűnbak lenni, mintán következtessen minden előforduló zavar vagy rendellenesség miatt ő esik feyíték alá. Szamosújvárt az igazgató ur — mint mondja — titokban tartja ugyan minden szobabeli megbízottja nevét, de alig hiszem, hogy ez soká titok leheessen; ne fegyencz örkődjék fegyenczre, hanem az arra hivatott személyek.

A mi a fegyenczek külsejét, ruházatját illeti, tisztességesnek nevezhető, de nem volt ám ilyen tavalyi látogatásomkor, mert láttam közöttük olyanokat, a kikről a fehérméltú rongyokban cingótt alá, nem fedezvén testük meztelenségét, pedig a tavaly sokkal több idegen látogatta a fegyházat, s a fegyenczek a volt igazgató által a városba is adtak ki munkára, ambar mint tudom a hivatali utasítás ellenére, de nem volt mit tenni, mert a fegyházban általános volt a munkahiány.

Jelenleg a fegyenczek munkereje s élemezése Löw Salamonnak — ki az illayai fegyházat is bírja — van szerződésileg kiadva; a bérlet minden ellátásért naponként 26 1/2 krt kap az áll-

amtól, de ennek vizont minden munkaképes fegyenczért, kivéve azokat, kik házi munkára alkalmazva, 6 fizet vissza 5 krt, de a betegeknek rendelkezéztől jobb ékezésért számadástétel után külön kárpótlást kap. Mintegy 66,280 frta megy azon összeg, a mit a bérlet évenként a fegyházért az államtól kap.

Tavaly ezen általános bérleti rendszer még nem volt behozva, s az idén állítólagosan gazdálkodási szempontból vált ez szűkegessé. Be van ugyan e rendszer Magyarországon is általánosan fogadva, sőt itt kevesebb fizetetik a bérletnek mint ott, mert míg a magyarországi fegyházakban 30 krt, M. Nostrán 41 krt, s csak Munkácsón 28 krt fizetetik fejenként s naponként, addig itt 3 1/2 krral kevesebb, de a kibérlés mégis mint egyes személy anyagi nyereszkesedésének forrása, annyira ellentétben van a fegyház feladataival, hogy hazánkban kivül alig találunk néhány fegyházra, hol szintén e rendszeri követnek. A fegyenczek munkareje kiadásánál bérbeadásának célszerűsége abban fekszik, hogy a bérlet „csak a rendet s tisztaságot érdekében van az igazgatónak alá vetve, s a szerződés erejénél fogva azon munkanemhez osztja be a fegyenczet, a mely neki legtöbbet jövedelmez, háttérbe szorítatván e tekintetben az intézetnek minden más érdeke, célja, a fegyenczek jövője, hajlama, egyénisége; pedig hogy a munkás javító hatással bírasson, szűkegképp mindezekre tekintettel kell lenni; ez a fegyenczetnek első feladata, s az igazgató hatásköréhez kell tartozzék, ezekre való tekintettel, a fegyenczet a neki megfelelő munkához beosztani, mert igen természetes dolog, hogy a bérlet mindig és kizárólag saját zsebe előnyét fogja szem előtt tartani. Nem célszerű tehát ezen intézkedés a következő okokból, mert a javítást szem elől téveszti; egyes embernek válik nyereségi forrásává; továbbá, mert két rendelkező egy intézetben meg nem férhet, s ezért a bérlet s igazgató, mint a tapasztalás tanúsítja, folytonos ellenszégkedésben élnek, a hol pedig egyetértésnek, az a legtöbb esetben a fegyenczeknek anyagi kárára válik. Austria is eltért legújában az örökös tartományokban e rendszertől; az igazságügyi ministerium f. évi febr. 14. rendeletével njolag szabályozván ez ügyet, s rendelet 12. pontjában kimondja: „Den Unternehmern, welche die Strafanstalt mit Speisen u. Getränken versehen, ist die Beschäftigung von Sträflingen nur insoweit zu gestatten, als sie dieselben zur Besorgung der Haus u. Küchengeschäfte, dann der etwa zur Strafanstalt gehörigen Küchengärten benützen. Zur Beschäftigung der Sträflinge einer Strafanstalt durch einen und denselben Unternehmer (sog. Generalpächter) beschäftigt werden.“ Egész Európa elveti a kibérlési rendszert, még Austria is, s mi meg most fogadjuk be!

De nem csak ebben, másokban is kellettén tul meg van az igazgató hatalma szorítva, így a többek között, a fegyencz-öröklet is nem az igazgató, hanem a főkörmányzék fogadja a bocsátja el szolgálatukból, s így olyan decrepitus emberek nyrik el e helyeket, kik gyakran a fogházi terhes szolgálatra a legkevésbé alkalmasok. Ilyen kicsinyesgekben, de melyek az egészre nézve mégis fontosak, teljatalom volna az igazgatónak adandó, mert vagy bizik az illető magas hatóság az igazgatónal kinevezett személyben, vagy nem; ha igen, engedjen cselekvőségének az intézet érdekében szabad tét, ha nem bizik benne, töltse be a helyet arra képes egyénnel.

Figyelemre méltó s valóban igazságtalan a magyar tartományi fogházakban dívó azon szabály, hogy a fegyenczek kiszabadultok után a tartási költségeket megtéríteni tartozván, ha t. i. vagyonnal bírnak, de azért a fogházban mégis a bérlet tetése szerinti munkára kényszerítettnek, az állam javára, s így tartási költségeiket kétszeresen fizetik. Valóban ezen eljárás minden jogalapot nélkülöz. Az örökös tartományokban az említett minis-teri rendelet 9. pontja ezen ügyet következőleg szabályozza: „Den zu geistigen Arbeiten befähigten Sträflingen kann, wenn sie für die Verpflichtungskosten vollen Ersatz leisten, gestattet werden, den Gegenstand ihrer Beschäftigung frei zu wählen. Es ist jedoch darüber zu wachen, dass sie ihre Zeit nützlich verwenden und sich mit ernster Leertüre, mit Übersetzungen . . . u. ähnlichen Arbeiten zu beschäftigen. . . Sträflingen dieser Kategorie kann, wenn sie nach ihrer bisherigen Beschäftigung u. ihrem Bildungsgrade an das Lesen von Zeitungen gewohnt sind, ausnahmsweise u. ohne Belastung des Staatsschatzes von dem Hauscommissär aus die Lektüre der amtlichen Regierungszeitungen u. anderer periodischen Druckschriften völlig unbedenklichen Inhaltes gestattet werden.“ Ezen engedély nálunk sehol nincs megadva, sőt Szamosújvárt az igazgató teendőire nézve, még hivatali utasítással sem bír.

Forduljunk most azon eszközökhöz, melyek minden fegyházban a fegyenczek javítását kell, hogy valóstítsák, s lássunk, mily állapotban vannak itt a lelki oktatás, istentisztelet, elemi tanítás, miveltebbek számára az erkölcsi nevelítő könyveket tartalmazó könyvtár, s mennyiben bírnak javító hatással a folytatott munkák.

A fegyházi lelkész működését úgy ismeri minden elmélkedő ember áldásdúsának, ha ő a fegyenczet mindjárt beosztásaitakor négy szem közt

tanítás alá veszi, büntetnének utálatosságát s káros voltát vele beláttatja, bánatot kelt szívében, s időnkénti gyakori tanítás által jó szándékot kelt benne, ezt meg is erősíti lelkében. Fájdalom azonban, ez hazai intézeteinkben, kivéve M. Nostrát, nincsen így; nálunk csak vasárnap s ünnepeinken, sőt az ágostai lelkész csak minden negyed évben egyszer lép be az intézetbe; misét, vagy egész általánosságban a vagy tömegnek egy beszédet tart; évenként hivatalból meggyontatja a fegyenczeket egyszer, szintugy a betegek; a halottakat eltemeti s ezzel a lelkesi tevékenység az intézetben véget ér, azaz: az illető lelkésznek valamivel többet tesznek a semmivel; de nem is volna méltányos tőlük többet kívánni, mert 120, illetőleg 60 forint remunerationért, senki többet nem is tehet; nekik is élni kell.

Utat nyitunk tehát fegyházainkban a fegyenczek elomlására, a társak méltéyes befolyásának, de jó behatással ellen nem szulyozuk azt. Az áttekinthetőség kedvéért ide mellékelem, hogy látogatásom napján, aug. 30 kán, a 656 egyénből álló létszám, felekezeti különbség szerint, következőleg oszlott fel: rom. kath. 106; gör. kath. 177; gör. n. egyesült 190; helvét hitt 100; ágostai 48; egy-ségbíró 18 s Mózes vallású 17. Mindenik feleke-zetet tekintélyes szám képviseli s mégis a protes-táns imaház, az intézet építetése óta mai napig még el nem készültetett. Asztalos-műhely van benne s a katolikusokon kívül a többi keresztyén fe-lekezetbeliek egy szobában tisztelik az istent, mely-ben csak egy szószék, egy asztal s néhány pad jeleli, hogy istennek házában vagyunk. Fel kell itten említenem egy intézményt, mely Lipótvártól létemkor legelőnkben meglepett; Lipótvár ugyan-is egy fegyházi ének- és 15 emberből (fegyenczek) álló zenekarral bír, melyet az intézeti derék tanító Kominek Lajos önbuzgalmából szervezett s tanított be; e törekvés méltán érdemli a kormány partfo-gását, mert a zene nemcsak az istentiszteletnél az ájtatosság emelésére, hanem általában igen jóté-kony, néha felüdítő, máskor megnyugtató hatással van a szegény fegyencz beteg kedélyére. Ez az egyetlen intézet, hol e nemes művészet hazánkban gyakoroltatik. (Folytatjuk.)

Levelézés.

M. Várasrhely, sept. 10.

A jelen nyomasztó pénzügyi viszonyok káros hatását, kivált a kisebb iparos osztályra vonatkozólag mindenki könnyen átláthatja, mely nem csak a nagyobb kereskedő házakban, de kivált a kisebb iparos osztállyal oly sok bukást vont és von naponta maga után. Ezen a kereskedésre, mint iparra, sorvasztólag ható és halállal fenyegető bajt, a jelen körülmények közt, egyedül csak az egyesületi eszme orvosolhatja, avagy csak némileg. Ezen eszme jótékony és üdvös voltát, némely a közügy iránt buzgóbb polgára városunknak, névszerint gyógyszerész Hankó László és kereskedő Csizsár Mihály hazánkfiak átlátva, sokat fáradtak benne, hogy városunkban is megalakítsák a kölcsönös ki-segítő pénztárt, a kolozsvárnak mintájára. Fáradságuk nem is volt sikertelen, mert hosszas vajadás után csakugyan az ige teatté lett, azaz: megalakult városunkban a kölcsönös ki-segítő társaság, az alapszabályokat a felségcs királyi főkörmányzék a nyár folytat megerősítette s lektüldötte, s feurtt lel-kes hazánkfiának további fáradozása s lankadatlan munkássága által már három hó óta jótékony és üdvös munkásságát meg is kezdette ezen intézet. Ha a három hónap életén végig tekintünk, úgy találjuk, hogy elég szép sikernek örvend, mert foly-vást nevezkedő felben van, s az adósok részéről még eddig semmi pontatlanság elő nem fordult. Vajha némely tehetősebb kereskedő s más tagja is városunknak átlátva ezen intézet üdvös hatását s tömeges részvényvételrel gyarapította annak előét. Az igaz, hogy a szűkebb keblűek előtt nem ad elég perozentet, mert csak hatot ad; de ez bizonyos, s bukás alá nem kerül, de másfelől, ha meggondol-nak ezen urak, hogy ha a kisebb iparos osztályt kivevük a 40-50 perozentes zsebvagók körmei közül, s utat módot nyújtanak nekik az ipart emelni rendes kamatra kölcsönzött pénzzel, a közvagyonosodás emelkedésével nagyobb mértékben jó meg az ő féltett kamatja is. Hallottam azt az ellenvetést is, hogy háborus idő van, ne adjuk oda pénzüket, mert akkor nem bízik a pénzkezelés, egy hadjárat könnyen megsemmisítheti.

Ez az ellenvetés önmagától elesik, mert ezen pénzárban állandólag soka sincs benne nagy sz-szeg, mit a hadjárat elvehetne, ezenkívül még az összegek, az alapszabályok szerint, csak a tagok-nak kölcsönözeteinek ki, kettős érdekel van köte-lezve, hogy örkődjék felette, s így biztosan nem le-het senkinek aggodalma ide elhelyezett tőkéje mi-att, mert ez teljességgel veszélynek nincs kitéve. Reményelem, hogy rövid idő alatt sikerülend rész-letes kimutatást is közlenem ezen intézet három hónapi életéről, a melyről bizton állíthatni csak az eddigiek után is, hogy életrevaló, s szép remé-nyeket köthetünk hozzá.

A cholera, fájdalom, vidékünkön folyvást tart, az eddigi helységeken kívül fordult elő még Lem-hényben, Sáfalván, Oroscfalván, Szent-Katolán s más helyeken is, úgy látszik, hogy Háromszéken általános járványra emelkedik.

Az aratás gyengén ütött ki, szélvész és vi-harok kiverték az őszgabona szemét, s így a kevés-kalaangya még kevesebb véka szemet ad. A száraz-ság még folyvást tart, törökűdza éppen semmi sem lesz vidékünkön.

Ezen hó 2 kán városunkban egy részeges cséplő vigyázatlansága miatt pipa által tűz ütött ki, nagy szárd volt s e miatt, néhány óra alatt, tizen-ket gazda maradt hajlék és gazdasági épületek nélkül, s a mi legfájdalmasabb, ott szakadt a czér-na, a hol vékonyabb, azaz, a szegényebb osztá-lyát érte e csapás, mely mindenét vesztette ezen egésszel. A reformatusok iskolája is tetemes kárt szenvedett, mert fedélzete részint legett, részint, hogy a tüzet elfojtsa, a buzgó nép leverte fedélze-tét. A mi pedig legsajnálásra méltóbb, úgy tudjuk, hogy az elégett épületek közül csak is az egyház iskolája volt biztosítva, mert ezen egyház erélyes előjárói 1859 től fogva folytonosan biztosítják tö-megesen az egyház minden épületeit a templommal együtt, eddig a magyar általános biztosító társulat-nál, most pedig úgy vagyunk róla értesítve, hogy a „Victoria“ társulatnál van biztosítva, mióta gyógy-szerész Hankó László ur a „Victoria“ ügynőségét vette át. E miatt, míg az építkezés meg nem tör-ténik, az iskolát sem lehet beállítani.

Szánandó volt nézni másnap a sok hajléktal-an szegény családát, mely áldozatul esett iszákos ember gondatlanságának. Emberáldozat nem esett más, csak azon cséplő, kinek pipája okozá ezen szerencsétlenséget, mert az istálló hujján volt, hol a szalma meggyuladása után nem tudott megmené-külni és belegett. Az előjáróság éberségének s a nép lankadatlan buzgóságának lehet köszönni, hogy a félváros nem lett a lángok martaléka, sok ügyes-séggel és eréllyel bíró főbírák, t. Benkő Pál ur, rögtön a helyszínen termett, a vizipuskákat elho-zatá, szekereket parancsolt ki vizhozásra, a nép pedig óriás és csoda erővel szállott szembe a vesz-tőző elemmel, s így sikerült meggátolni tovább ha-rapodzását. Óvja Isten városunkat, több ily csa-pástól!

Tegnap igen szép ünnepély volt városunkban, ugyanis a kézdi egyházmegye városunkban tartá a méltóságos főgyehaztanács által elrendelt gyász-ünnepélyt, a néhai püspök Bodola Sámuel felett. Vidéki és városi közönségünk nagy számmal jelent meg az ünnepélyre, úgy, hogy nagy templo-munk egészen megtelt. Harom pap szolgált, névsze-rint: a kézdi esperes könyörgött, a notárius Zajzon István prédikált és a kézdi-várasrhelyi pap Székely János orait, közbe-közbe karének volt. Két karé-neket adtak elő a kézdi egyházmegyei iskolatanítok-elég sikerülten, kettőt pedig a kézdi-várasrhelyi da-lárda igen dicseletesen, szolgájon ez elismerés to-vábbi ösztönül ezen ifjaknak, ha rövid életük alatt ily jelesen tudnak énekelni, több tanulás és szor-galommal bizonyynyal messze haladhatnak az ének-tanulás mesterségben.

Óvja Isten anyaszentegyházát a reformatus státusnak, hogy mostanság ne legyen kénytelen ilyen gyász-ünnepélyt tartani!!!

Ojlozi.

M. Gy. Monostor, sept. 16.

E hó 12-kén érkezett helységünkbe a ref. ge-neralis vizsgáló szék.

Tudva, hogy e lapok olvasói közül többen vannak ez által érdekelve, leírom röviden annak fogadtatását.

Monostor köznépből, mely (mint az egész kalotaszegi) híven megtartá az ő magyar viseletet, csinos banderium alakult, mely kedves vendégein-keket a határszélen vala fogadandó. A vezető, mely szintén a köznépből volt, egyszerű, de szívből jövő beszéddel üdvözlé a vizsgáló széket és fötiszte-lendő elükkét.

A helységbe érve, ágyulóvécsek és harango-zás hirdeté az örömet, hogy főpásztorait helységé-ben fogadhatja. Az örömet román testvéreink is oszták. Az ő barangjaik is zúgtak.

Helybeli lelkész H. F. háza előtt, mely kivi-lágítva volt s hol a diadalok körül az összes nép várt, tartá fogadó beszédét, melyre a püspök fötis-telendősege válaszott.

Másnap ünnepélyes isteni tisztelet tartatott. A templombanmet a szép magyar öltözetű pártás leányok virágot dobáltak a fötiszt. püspök lá-bai elé.

Templomból kijövet a helybeli román lelkész — hivatalos ruhájába öltözve — beszédet tartott, melyben örömmel látta a kiábrándult, özrinte, test-véri szeretettel nyújtott kézzel, melyet a püspök ő méltósága szíve beszéddel fogadott, elmondta, hogy csak úgy virágozhatik e hon, csak úgy lehetnek polgárai boldogok, ha vallás és nemzetiég különb-ség nélkül mindenkit közös anyának, a hon egy-forma gyermekének tekintünk.

Végül nem mulasztatom el dicserettel említni meg Nyilas Miska néptánitót, ki állása fontosságát átérte, lelkiismeretesen tanított, s kinek így osko-lájával a vizgálószekek teljesen meg volt elégedve.

H. B.

Győrtelek, sept. 8. 1866.

Szíves volt a t. szerkesztő-ég a „K. Közlöny“ 98 dik számában megjelent „Külgyi“ féle oshkre tett megjegyzéseimet Győrteleki aláírása alatt ki-adni, fogadja érte köszönetemet. Azonban minthogy

az 1861. évi megyei választmány és tisztikar méltó megalakulásának megtámadására vonatkozó szavaim itt külsőnk, mint különben is részben csak helyi érdekek, egyesekről félremagyaráztattak, annak kikérülése tekintetéből kérem őt, szíveskedjék még következő pótszavaimnak helyt adni becses lapjában.

Azt irtam, miszerint csodálkozom, hogy Kügyi uram 1861-ből tényeket nem rótt meg, s meg nem támadta B. A. urat is, mivel egy szomszéd megyei alakot választmányi tagnak beajánlt, mert annak veres bársony aranyujtásos mellényéből azt nézte ki, hogy azon alak fedhetetlen jellemű bázafi. Most nyilatkozom szöveg. B. A. ur 1861-ben Kügyi alóv alatt rejlő urat beajánlotta, bocsanat a tévedésért, nem választmányi tagnak, hanem tisztelt megyei esküdtnek, mi meg is lón; de azért én B. A. urat fentebb idézett megjegyzéssel nem kívántam sértőleg megtámadni vagy megróni, hanem inkább Kügyi urnak szemére lobbantani halálán a valótlán kifakadásait, a kit döcára, hogy nem igen volt eszméve még, mint inkább egyebütt felüött fiatal ember, B. A. ur azon jóhiszemű, becsületes indulatból ajánlott meg tiszteltbű esküdtnek, melylyel a korosabb magyar bázafi, különösen régebbi családok fiatal sarjadékait önzetlen örömmel szokott pártolni rendszeren azon gondos reményben, hogy hasznos póterő fog nőni, képződni bennük a korviselte hanyatló közszolgák helyett; ki akartam emelni, hogy ez történt a veres bársony aranyujtásos mellényű Kügyi urammal is, s mindamellett ő támadja meg megyének eljárását, azon rövid tartamu reményteljes napokból, melyek eddigelé irdalmi téren magyar hazafitól megróna még sehol a két hazában nem voltak.

Ez volt gondolatirány, célja soraimnak, nem pedig, hogy B. A. urat a fatalságnak gondos pártolását megrójam, őt, a ki egyike legtisztelbű tekintélyű birtokosainknak, ki mivel, higgadt értelménél, fedhetlen tiszta bázafi jelleménél fogva egyik közszereplő alispánja volt azon időszakban Kraszamegyének, s a kivel én a magán ügy, mint akkori egyik megyei aljegyző a közéletben, hivatalos pályámon is mindig a tisztelet határai közt kellemesen érintkeztem.

Nekem tehát őt megróni vagy szándékosan megérteni még csak gondolatomban sem állhatott.

Ezen nyilatkozatommal tartóztam B. A. urnak a nyilvánosság előtt, s az igazságnak.

Albach Géza.

Különfélék.

* Tegnapelőtt már megérkeztek a vasútmérnökök Kolozsvárra, szám szerint 24-en, Werner főmérnök igazgatása alatt. E mérnöki kar nyolcz részre oszlik, s minden osztályban egy mérnök két segédrel fog működni. Minden osztály külön ponton kezd meg munkálátát, u. m. az első Váradnál, a második és harmadik Élesdnél, a negyedik és ötödik Fehérvárnál, a hatodik és hetedik Báufi-Hunyadnál, a nyolczadik Kolozsvárnál kezd működni, magától értetvén, hogy a hol két sectio szállt ki, ott a kettő két irányba fog megindulni. Egyelőre csupán a nagyváradi-kolozsvári vonal van munkálát alá véve, mely mihelyt elkészül, a mérnökár Bécsebe visszavert, s a kidolgozott vasúthálózatot a vállalkozni kívánók elé fogják terjeszteni. Ohajjuk, hogy sikere legyen!

* Sokat szenvedett Pulszky Ferencz száműzött hazánkfiának ő Felsőge megengedte, hogy hazájában tartózkodhassék midáig, míg ügyeit rendbe szedheti. Vajha e szabadságidő végleges honmaradhatassá válna!

* K. Papp Miklósának legközelebből megjelent „Az 1785-diki zendülés története” című korrajzat, egyik vállalkozó lipcei könyvtáras német nyelvre fordította.

* A cholérának csaknem szándékosan út van nyitva városunkban a malomárok úrúresen hagyásával. A hidkapu melletti malom zúgója alatt millió számra nyúlzug a poshadt víz felszínén a a dögölt és beteg hal, melyet a sok szegény ember nagy számmal fog ki, mint ingyen táplálékot, s a fölösleget viszi eladni. És felszólalásaink mégis kiáltó szónak marad a pusztában! Valóban sajnálatos, példátlan közönyösség! Hát minos-e városunknak főorvosa? Ninoson senki, ki ez ügyben egy lépést tegyen a bányaigazgatósághoz, felkérni, hogy csak 10—12 hüvelyki vizárlást engedjen az árokban, mely a képződött mocorokat eltisztítja. Ismétéljük, hogy a szakértők véleménye szerint, ha kevés marad is az árokban, a munka lehetetlen, hogy gátolva legyen, egészségi szempontból pedig roppant nagyfontosságu.

— (Necrolog.) Nagy-Várad Veres Judit özv. Rettegi Mihályné, rettegi és kis-budaki Rettegi Imre és neje Cs. Szt. Siményi Lakatos Etelek magok a kiskori gyermekeik Rettegi Káthika és Mihály, ugyazintén Rettegi Miklós, György és László testvérek magok s közelebbi és távolabbi rokonok nevében tisztelettel és szomorúan jelentik, a forrón szeretett férj- s illetőleg atya-, nagy-anya, testvér és rokonok: Rettegi Rettegi Mihálynak folyó 1866 dik év szeptember hava 21-én délután 1 órákor mellbéli vízkórág következtében élté 78-dik évében történt gyászosa kimúltát. Az üdvözülben gyöngéd férj, szerető és nemes kedű családapa,

tiszta észű rokon, s a hön alkotmányos szolgálataiban szerzetelben megöszült honpolgár száll a változó szerzetével folyt élet után egy boldogabb hazába, becsületben töltött napjainak jó emlékeztet hagya hátra jó ismerőinél, s az elvesztése feletti mély fájdalmat forrón szerető családja körében. Az üdvözült földi maradványai jelen év és hó 23-kán délután 4 órákor fognak a kolozsvári sírkertbe a reform. egyházhitűek vallásos szertartása szerint egész csendben az elhunyt monostorutczai 192 sz. alatti szállásáról örök nyugalomra oihelyeztetni. Béke poraira! Kolozsvárt, szeptember 21-én 1866.

* Tegnapelőtt este 10 óra körül tűz ütött ki külső monostorutczában, s csakhamar egy tűrhúzakas s több szénaboglya égett el. A telek, hol a tűz támadt, éppen a malomárokra rugott ki, de mivel ebből a vizet teljesen elvonták, oltani nem volt viz, különben az első pillanatban meg lehetett volna menteni. E körülmény is intő példa, hogy a Szamosnak ezen árka viz nélkül nem maradhat!

* Rónay Jácint megérkezett. Ez örvendetes eseményt az „I. T.”-ban baráti toll méltó lelkesedéssel így írja le: Pannonhalmán, sept. 20. T. cz. ur! kedves rendtartásunk, száműzött hazánkfi, Rónay Jácint, ki a pannonghegyi főpát ur ő maga folyamodása folytán a hazába való visszatérhetési engedélyt nyert, mainap este 6 órákor körünkbe érkezett. Ugyane nap délelőtti káptalanülésen jelenetett a főpát ő maga az egybegyűlt tagoknak, hogy Rónai délután megérkezik, s kérte a rendtartásokat, hogy fogadják szeretettel, felelőssék vele gyöngédségük által a száműzetés keserűségeit. Jól esett szívünknek a figyelmeztetés is; de a felhangzott dörög éljének amugy is meggyőzhetett mindenkit, hogy a jelen volt 62 káptalani tag a legnagyobb lelkesedéssel néz eléje a közel pillanatnak, midőn a rég nem látott társak kedvükre ölelhetik. A délutáni ülés után értesül a káptalan, hogy Rónay kedves barátom Hollóssy társaságában megérkezett; a főpáttal és főkapáttal valamennyi jelen volt a kijelölt szoba felé tart, s itt jelenet fejlődött ki, melyet minden olvasó elképzelhet. Az érzékenyült Rónay kedvükre borult a főpátnak, ki különben is ifjúkori barátja, s mintán az érzékeny üdvözlés a tuláradó érzelem miatt ugyazólván szótlanul végbement, oly szűnni nem akaró éljen hangzott, minőt kedves Rónayunk 17 éven át az angolok közt alig hallott. Ez est az érzelem esteje volt; keveset szólt a mélyen meghatott Rónay, keveset a társak. Örömtünkre szolgált, hogy annyi idő után Rónay régi társait első tekintetre mind fölismerte, sőt meg tudta mondani az időt s helyet, mikor s a hol velük utolszor találkozott. Erős léleknek kell Rónayban laknia, mert a hosszú száműzetés meg nem törte. Szép virágzó férfiú most is, ki 1849 óta legfőbb annyit változott, hogy kissé teltebb. Elmondjam e, hogy Rónay, ki már síma arcczal érkezett meg, még azon este letette az anglus ruhát? A társak, ki reverendát, ki papi gallért, ki övet hozva, mintegy menyasszonyt felöltöztették, s már papi ruhában tisztegett esti 8 órákor a főpát urnál s jelent meg a közebédlőben, hol újra estebéd alatt szűnni nem akaró éljének tanusították, hogy Rónay őt szívből szerető társak közé érkezett, kik bizonyára minden hitelhetőt el fognak követni, hogy napjait a haza földjén minél kellemesebbé tegyék. Rónay Jácint legelső látogatását Székes-Fehérvárott lakó testvéreinél teendi. Azután Veszprémbe rándul, hogy Márk Ignác czimz. püspök és veszprémi nagyprépost ő mlgával, kedves rokonával találkozzék. Veszprémből Pestre jő, hol valószínűleg buzamosh ideig fog tartózkodni. Mi ohajjuk, hogy állandóan itt maradjon.

— (Necrolog.) Nagy-Ajtai Csereji Kata, Tarmán Antalné maga és fiai László s neje Gálfalvi Vilma, Olivér, Miklós, leánya Irma nevűkben mély fájdalommal jelent forrón szeretett férje Tarmán Antal kora halálát, ki is életének 55-dik, házassága 29-dik évében, f. évi sept. hó 4-kén délutáni 5 1/2 órákor, hosszab szenvedés után, tüdővész következtében, a halotti szentségek felvételé után jobblőre átézendertült. Bóné az ősmagyar becsületség egy bajnokát, a haza egy meghitt hű fiát, városa a kipróbált legjobb polgára egyikét veszté el. Hült telemei f. hó 6-dik napján d. n. 4 órákor tetetnek át magyar-utczai házából ideiglenesen a R. C. nagytemplomi sírboltba. Az engesztelő szentmise lelkeért sept. 20-kán délelőtti 10 órákor, Erdélyben, Járán, Nagy-Bányán a főgyházban fog bemutattni a menynek Urához, melyben részveire rokonai, barátai s polgártársai kéretnek. Nagy-Bánya, sept. hó 4-dik napján, 1866.

* A „M. V.” következő jellemző adomát közli: A nemzeti színháznál most azon török fejűket, hogyan csináljanak teli házat? Erre nézve leírunk egy adomát, melyet Vas Gerebentől hallottunk, ha nem tudjuk is oly jóízűen elmondai, mint ő. Szentpéteri és Megyeri egyszer vidéken vendégszerepelvén, épp oly úres háznak játszottak, mint most a mi pesti színházunk. Boszantotta őket e részvétlenség s a furfangos Megyeri elhatározta, hogy kifog a publikumon. Mit csinál? Híres tragédiát hirdet, végére pedig egy oszattanos zárjelentést, melyben Megyeri a meghalt hőst, Szentpéterit koporsó helyett egy cseviczés palackba fogja dugni. Na hiszen volt tolongás, veszekedés, azorongás este, s a deszka-karzat csaknem leszakadt a teher alatt. A darab végét alig várja a közönség. Megérkezik. Az éppen nem karcsú Szentpéteri zuhanva hull a

padlóra, a temetés készül és — megjelenik Megyeri is oly halom tört üveggel, mintha valami üveges boltot fordított volna föl egy erős földrengés. A közönség néz, bámul, kacag, püsszeg s már-már kitörni készül, midőn Megyeri előlép s az üvegesreprekre mutatva, rettenő komolysággal így szól: „T. közönség! Több száz üveggel sikertelenül tett kísérlet után azon meggyőződésre jutottunk, hogy — Szentpéteri nem fér a palackba. Bocsanatot kértünk tehát e szám elmaradásaért.” Mit felelt erre a publikum, Vas Gereben sem tudja.

* Hajnik Károly meghalt. A nyilvánosságunk ismét kevesebb munkása van egygyel, s a sírok, melyekre kegyelettel tekintünk, ismét szaporodtak egygyel. A boldogult jó családapa, hű hazafi és méltó testvére volt Hajnik Pálnak, ki országgyűlési működéséről lett nevezetes. Hajnik Károly honosította meg a magyar országgyűléseken a gyorsírást és szorgalmasan munkálkodott egész a legközelebbi országgyűlésig, midőn betegsége miatt nagyon elgyengültvén, ifjabb erőknél kellett helyet adnia. Azóta folyvást sorvadoz, és sept. 21-dikén budai lakásán elérte halála. Számos hírlap és könyv jelent meg neve alatt Heckebrandnál, ki elismerésre méltó áldozatkészséggel ápolta a boldogult végnapjait.

* „A béke Európája” czim alatt állítólagosan New-Yorkban Smitt testvéreknel (1866) térkép jelent meg. E térképen Franciaország már Belgium és Luxemburg egy része által van nagyobbítva, egész Németország egységes állam, melynek fővárosa Berlin, Austria az egykori német szövetséghez tartozó tartományait, Cseh- és Morvaországot is átengedte Németországnak, cserében azonban az összes dunai tartományokat nyerte. Austria határát a Feketetenger, Románia, Szerbia, az európai Törökország nagy része, még Konstantinápoly is, teszi s e hatalmas birodalom fővárosa Pest. (Bécs német határváros.) Az Ázsiára visszaszorított Törökország ezenkívül még elveszté Palástírá s a többi Syriát, valamint Cyprus szigetét. E kerületek alkotják az új egyházi államot, melynek fővárosa valószínűleg Jeruzsálem. Aszent atya tehát ezt kapná kárpótlásul Rómáért, mely a térképen már Olaszország fővárosa. Déli-Tyrol is már egyesítve van a félszigettel. Trieste azonban, mely Németországhoz tartozik s Dalmáciára, mely Auszriáé marad, Olaszországnak semmi igénye sincs. Főnn északon a skandináv birodalom alakult Svédország, Norvégia és Dániából. Déli határa ennek Hadersleben. Észak-Schleswig így már át van engedve. Európa délyugyátán Spanyolország és Portugália pirenéi királysággá egyesültek. Láthatni mindebből, hogy a térképkészítőknek elég élénk képzelete van. Az egészben pedig az a legérdekesebb, hogy e birodalmat akkor is Auszriának bívják, ha Austria már Németországha lenne kebeleztve.

— Nyilvános számadás. A mezősegi inéségek segélyezésére Zilah Imre ur által fordított „Andromache” című tragédiából nyomult összesen 500 példány, előfizetési uton elkelt 60 krjával 263 példány 157 frt 80 kr, egy valaki N. Euyedről, könyvet nem kívánva, 40 kr, összes bevétel 158 frt 20 kr, összes kiállításai költség 135 frt 4 kr, melyet levonva a bevételből, marad 23 frt 17 kr tiszta bevétel, mely 23 frt 17 kr a helyi tekintetes tanácsnak illő helyre juttatás végett a mai napon átadtunk. A még el nem kelt és megmaradt 237 példány további elárúsítás végett a helyi Wittich József ur könyvkereskedésébe adatott át, oly feltétellel, hogy az azokból begyűltendő pénz a t. tanács által szintén a fentit célra fog fordítatni. M. Várnadról, szeptember 17-kén, 1866.

Imre Sándor, nyomdász.

Színházi felhívás.

Azon tisztelt színházlátogatók, a kik az itteni nemzeti színházban a küszöbön álló teli színdínyre páholysok kívánnak bérelni, méltóztatásának magokat alólrírdani a színházi épületben levő titkári irodában f. évi october 14-ig bezárólag bejegyeztetni. A kötelező rendes bérlet novemberrel kezdődik. — Az erdélyi országos színházi választmány nevében és megbízásából. Kolozsvárt, sept. 26-kán, 1866. Sándor József, titkár.

Politikai hírek.

Austria. Bécs, sept. 20. A Bécs és Alsó-Auszriára kihirdetett kivételes állapot akkor, de csak is akkor, fog ismét felfüggesztetni, ha az Olaszországgal végbement békekötés azon lehetőséget nyújtja, hogy a birodalom déli részeiben is helyre lehet majd állítani a rendes törvények uralmát. A „Militär Ztg” írja: „A hadsereg szerveztében változások fognak történni. Albrecht főgnek, megbízatván a hadügy fővezérletével, irodája lesz a hadügyminiszterium épületében, s átveszi a központi iroda közvetlen vezetését, valamint a tisztán katonai ügyekkel foglalkozó első és ötödik osztályt. John hadügyminiszter helyettesei Roszbacher és Arbter altábornokok, s gazdasági tekintetben Weigelsberg báró vezérőrnagy. — Taktikai tekintetben a hadsereg 18 hadosztályra fog oszlatni, melyekből kettő Bécsben lesz; mindenik hadosztály négy öt dandárból fog állani. Az újabb áthelyezések folyamában vannak és legnagyobb részt még e hó folytán kereszttel fognak vitélni.”

A Cándiából érkező tudósítások, igen különbözőek azoktól, melyek még két nap előtt táviratoztattak. Akkor egy 18-ról kelt konstantinápolyi távirat azt jelentette, hogy Candánál csata vívott és hogy a török egyiptomi csapatok nyolcz órai küzdés után a csatátér uraivá lettek; a rosszul fegyverzett görögök 600 halottat hagytak a csataterén. Ma fordult a kocka. Córuból 19-kén kelt (tehát csak egy nappal későbbi) távirat arról tudósít, hogy nem a görögök, hanem a törökök szenvedtek tökéletes vereséget; az egyiptomi hadtest el van a törökök választva és elzárva; a pácsának és katonáknak egyezsége kellett lépni, hogy megmentsek magukat. Azonkívül a mai távirat két összehúzózószóval szól — Apokoronos és Selinónál, míg a tegnapielőtti távirat csak egy Candea melletti fűcsatáról tudott. Ezen pontok, igaz, ha a földarozsra tekintünk, igen közel fekszenek egymáshoz és lehető, hogy itt egy és ugyanazon csatáról van szó. Hogy az eredmények oly különbözőleg jelentettek, könnyen kimagyarázható, minfán az egyik Konstantinápolyból, a másik Athenből érkezett.

Franciaország. A „Köln. Ztg.”-nak írják: „Örvendetes, hogy Franciaország végül a Drouin-féle olasz politika hagyományaitól eltér és a bozantások kicsinyes rendszere összintébb és jóakáróbb magatartásnak enged helyet. A császár belátta, hogy ama ballépések, melyek nem töle, hanem tnyűköstől eredtek, a francia érdekekre nézve annyival hátrányosabbak lehettek, minthogy Olaszországot most több más körülmény is arra indítja, hogy Berlin felé tekintsen. III-dik Napoleon azért elrendelte, hogy a formalitások Velencze átadásánál lehetőleg megszorítottassanak és minden Olaszországra nézve lealázó jellegű megfosztásoknak Velencze, Mantua és Verona három képviselőt küldenek ki, kik a francia biztostól a tartományt átveszik. Az olasz biztosok azonban e közben zavartalanul megmaradhatnak állomásaikon.”

Havin a „Siécle” ben igen kellemesnek találja, hogy a német szövetség, melyet „Franciaország ellen irányoztnak” tartott, a színpadról eltűnt; ellenben a császári politikát az európai problémát illetőleg igen „nyugalmas”-nak találja. „Azal, hogy az olaszok szabadok és függetlenek, a német szövetség fel van oszlatva, Austria lealázva, Poroszország megnagyobbítva és Oroszország keleti tervét meghusítottak, — még nincs minden feladat megoldva; vagy nem létezik-e többé Lengyel- és Magyarország, keleti kérdés, és már mindent elmondottak 1815 felett?” Havin meg van győződve, hogy a kormány kevésbé hisz a békében, mint azt mutatja. Ugyanezen véleményben van az „Opinion Nationale” is, mely a béke hívének vallja magát, hanem azt hiszi, hogy „a jelenlegi béke snlyos eszalódás, mivel az érdekek ellenzéke folyton létezik.”

Olaszország. Flórencz, sept. 21. A hivatalos lap közlésezi az utóbbi tudósításokat Siciliából. Az összehúzóttetés Palermóval még nincs helyreállítva. Állítják, hogy néhány lövés kivételével, az erőszakoskodásnak vagy gyujtogatásnak semmi jele nem mutatkozott a városban, a közszellem nyilatkozatai a szigeten folytonosan kitűnőek. Augusta, Syrakus és Modica városok feliratokat szavaztak meg a királyhoz.

A „Köln. Ztg.”-nak írják: „Igen jó benyomást gyakorolt itt azon erőyes fellépése, Poroszországnak, melyel Olaszország követeléseit Bécsben támogatja, s annak bizonyítottául tekintetik, hogy a két állam a háború után is szoros viszonyban fog maradni egymással. Midőn a pénzkérdés a békétanácskozásokat komoly felakadással fenyegeté, a kormány nem Berlinbe fordult előbb, hanem a Tuillériákhoz, közbenjárás végett. De az itteni porosz követ, a mint megtudta e lépést, azonnal sürgőnyt küldött Berlinbe, melyben szorgosan ajánlotta, hogy ne szalassza el a jó alkalmat, olaszországi befolyásának megszilárdítására, s tegye Bécsben a berlini kabinet az első lépést a felakadások elhárítása iránt.”

Németország. Berlin, sept. 19. Olaszország a keleti ügyekben még azért nem kezdeményezett, mert az itteni kabinet Gortschakoff hg előterjesztvényére még nem választott beleszervezőleg. Bismark politikája, a Tuillériák által határozatik meg, ha mindjárt Grammont hg urának ijedelmét a köziggrázi váratlan vereségek fölött a bécsi udvarnál látszólagosan mélyen érzett szavakba is bűrkölte.

A „Nordd. Allg. Ztg.” Lavalette körlevéléről ugy vélekedik, hogy „az abban foglalt program igen kedvezőnek tekinthető azon nagy feladatokat illetőleg, melyeket megoldani a porosz politikanak feladata. E programm oly olveket állít fel, melyek a dolgok Németországbanij rendje mellett oly határozottan kedvezőleg nyilatkoznak, miszerint a császári politika nem igen foghat oly helyzetbe jóni, hogy e programm ellenében hűtlenséget követessen el; a mi pedig Austria jövőjét illeti e részben oly nagy mértékben közelednek a francia miniszter nézetei azokhoz, melyekért Poroszország az oly szerenősezen befejezett háborúban sikra szállott, hogy azt lehetne mondani, miszerint azok szinte ugyanazonosok. A keleti kérdésről nem szól ugyan Lavalette ur semmit, mindazáltal, ugylátszik, hogy a körlevél végén említett a „felhős láthatáron mutatkozó veszedelmes eshetőségek” közé a keleti kérdés is beburkolva foglaltatik, s min-

hogy a miniszter ur bizonyára jól van értesülve az ottani események felől, fel lehet róla tenni, hogy ez ügyben helyesen ítél. Részünkről óhajjuk, hogy igaz legyen, noha a mi nézetünk a keleti viszonyokat illetőleg némileg eltérő. Mindezek dacára mégis némi nyugtalanságba fogja ejteni a közvéleményt a körlevél befejezése. Lavalatte ur kiemeli annak szükséges voltát, hogy „a katonai szervezés a francia terület védelme tekintetéből baladéki nélkül bevezetessék.” E szavak, melyeket a hadügyminiszter ajkairól mondva egészen természetesen nek tartanak, a külügyminiszter körlevelében sokkal nagyobb nyomtatással bírnak. Ezen katonai szervezkedés Franciaország védelme tekintetéből történik. De hát ki fenyegeti Franciaországot? Randon tábornagynak a császárhoz intézett leveléből, melyben új katonai szervezkedésről volna szó, senki sem találja okot a fennebbi kérdés tételére; mivel a hadügyminiszternek feladata, mindenkor gondoskodni az ország védelméről, — de már egy külügyminiszteri jegyzék mindig bizonyos határozott esetre mutat. Talán kíváncsi lett volna tehát, hogy Lavalatte ur körlevelének ezen sorait hadügyi kollégájára hagyta légyen, — a midőn aztán fölleleges lett volna azon erőítés is, — hogy ezen védelmi rendszabály senkire nézve sem lehet fenyegetőzés. Poroszországban semmi esetre sem fognak azok fenyegetésnek tekinteni. Sőt inkább a porosz nép az utóbbi években mind jobban jobban megbarátkozott a francia körtüregny szellemében, azon eszmével, miszerint a Francia- és Poroszország közötti egyetértés szép záloga leendő mind a két nemzet jövőjének, s hogy Európa többi politikai kérdései ezen egyetértés segítségével a szépen megoldhatók a nemzeti baladás és a tizenkilencedik század polgárisultságának szellemében.

Görögország. A görög miniszterium a candiai fölkelés ügyében a három védhatalomhoz em-

lékiratot intézett. September 5-dikéről van keletve és először is a jegyzőkönyvek történeti keletkezését adja elő, melyek Candia szigetének állami viszonyát szabályozták, és pedig az 1830-diki február 3. és 20-ról keletzett jegyzőkönyveket, valamint az ugyanaz évi ápril 8-án a portával való közlést. A görög kormány azután az 1840 diki conventio emlékeztet, mely által a sziget az egyiptomi uralom alól a török alá került. Ezután felhívja az emlékirat az 1858 diki „battiseriff”-et, mely a keresztények viszonyát Keleten szabályozza, és kiemeli, hogy ezen okmány nem egyéb, mint azon roppant áldozatok ára, mely a krími háborúban a keresztények seregére rovatott, hogy a török kormány területének integritását megőrizze. A párisi conferencia a védeleket ezen szempontból ismerte el az 1856 diki szerződés IX. cikkelye által mint nemzetközi egyezményt. Az emlékirat második részében megvilágítatnak a candiaiak jelenlegi fölkelésének okai, felzárkoltatnak azon igazságtalanságok, melyeknek a sziget lakói ki vannak téve. Az irat végül következő szavakkal záratik be: „Ily nagy fenyegető veszélyekkel nyugtalanították a felségének kormányt. Azt igen is jól tudja, hogy a szenvedések és gyakori válságok ezen állapota, csak az előidéző okokkal hátraható el. De a mily könnyű volt a kormányt, ezen ismert tények fölorolása által hi képtét nyújtani ezen veszélyteljes helyzetnek, épp oly nehezebbé esnék azon feladat, ha azon rendszabályok fölött ki kellene mondania véleményét, melyek egyedül alkalmasak, a candiaiaknak történelmi, a polgárisodás és az igazság igényeinek megfelelő létezt biztosítani.” Ezen szavakban nincs ugyan határozottan, de mégis elég világosan van érintve, hogy György király kabinetjében Candia ügyét Görögországba való bekebelezésében látják.

Oroszország. Az „A. A. Ztg.”-nak írják, hogy a lengyel királyság megazálló csapataiból

8—10,000 ember rögtön utra kel, s a birodalom déli részébe szállítatik. A királyság helyőrsége e szerint 40,000 emberről 30,000-re szállítatik le. Egy rész Czenstochán körül lesz téli szálláson.

Ujabb. Napoleon császár sept. 20-dikán ért Biarritzba, már is sietnek a földipolitikát a fűdöbe: Goresakovot 24-kére várják; oda indul Károlyi gróf a volt berlini követ s Metternich herceg is, mielőtt Monstier külügyérrel érkekezett — Bismark is ott akarja egészséget helyreállítani. A „keleti kérdés” en kívül még egyéb is lesz a beszélgetés tárgya — talán az 1867 ki tervek részleteit fogják ott megállapítani.

A „La Presse” jelenti, hogy az Austria és Olaszország közötti béke előzetit 20-dikán írták alá; általános adóssági kárpótlásul 100 millió frankot fizet Olaszország.

— Az „Allg. Ztg.” írja: „A mint a legilletékes forrásból biztosíthatom Önnek, most már határozottan meg van állapítva, hogy a magyar miniszterium, és pedig a felelősség attributumával, elvileg engedélyezve van; de a kinevezés csak akkor történik meg, midőn a magyar országgyűlés a közbe ügyek megállapítása körül javaslatát felterjesztendi. Ezen eredmény aztán az örökös tartomá-

nyok összképviselője elő fog jutni. S minthogy előrelátható, hogy a magyar országgyűlés megfordítva előbb a magyar miniszterium kinevezését követelendi, a gyors megoldásra gondolni természetesen nem lehet; s be nem látható, mikép fogunk e tévkörből kimenekülni.”

— Konstantinápoly, sept. 23. (Hivatalos jelentés.) A török csapatok Kandia szigetén két napi csatában megverték a fölkelőket; ez utóbbiak 650 halottat és 1120 sebesültet vesztek.

A felkelők Syrából 7000 darab fegyvert s 300 borsó löport kaptak.

Az Ürmény s a görög egyház közt fusio jött létre.

Ether basa trikalai kormányzóvá neveztek ki. A kandiai kormányzó elmozdítottat állásáról.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

September 26 n.: 5%. Nemzeti kölcsön 100 frt. 68.50. 5%. Metalliques 100 frt. 62.—. Bankrészvény 726.—. Hitelintézeti részvény 200 forint 153.70. London 10 ft. 100 frt. 23 1/2. kr 127.25. —. Ezüst 127.50. Cs. kir. arany 6.10. — 1860. kölcsön 80.90.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

Kolozsvári naptár a jövő hétre.

S e p t e m b e r	Nap kél	delel	nyugszik	Hold kél	delel	nyugszik
30 V.	G. Jeromos	5o. 58p	11o. 50. 1m.	5o. 23p	10 22 e.	4o. 52p e. 12o. 29p. e.
1 H.	October Volkmár	5 59	11 49 42	5 38	11 14 e.	5 50 r. 1 24 e.
2 K.	Volrad	6 1	11 49 23	5 36	* * *	6 47 r. 2 12 e.
3 Sz.	Jairus	6 2	11 49 4	5 34	0 18 r	7 39 r. 2 53 e.
4 Cs.	Ferencz	6 3	11 48 46	5 32	1 24 r.	8 31 r. 3 29 e.
5 P.	Kálmán	6 5	11 48 28	5 30	2 29 r.	9 19 r. 4 0 e.
6 Sz.	Fides	6 6	11 48 10	5 28	3 34 r.	10 7 r. 4 30 e.

Ut. negy. Oct. 1-én 7 ó. 43 p. r. — Merkur nem látszik. — Vénus esti cs. — Mars az Irsékben esti 10 óra után kél. — Jupiter a Nyilasban 1 órákor éjfélt után elnyugszik. —

HIVATALOS.

Sz. 3264. 1866.

Hirdetmény.

A f. évi november 1-ső napjától a jövő 1867-ik évi oct. végéig a helybeli kat. lakosság számára a város által tűzifa pótlékban mintegy 74 rövid öl keménytűzifa, továbbá: mintegy 23 mázsa világítási olaj, és mintegy 2952. 10 fontos részlet sűrű szalma levén adandó, ezen kellekék kiszolgáltatására nézve f. évi **oct. hó 11-k napján d. e. 9 órákor** a városház 4-ik számú teremében árjegítés fog tartani, melyre vállalkozni vágyók a felkiáltási összeg 10%-nak bántépőzzül betétele mellett megjelenni felhivatnak. Bővebb értesítést vehetni illető tanácsai eladónál a 10 dik számú irodában.

Sz. kir. Kolozsvár város közig. Tanácsa 1866 ik év sept. 22-én tartott üléséből kiadta ELEKES ANDRÁS, h. aljegyző.

Sz. 6627.

Árverési hirdetvény.

Felsőbb rendelet következtében az alább nevezett állam javak a déesi cs. kir. adóhivattalal egyesített gazdasági hivatalnál folyó év november 13-ikán tartandó nyilvános árverés útján a többet igénylők el fognak adni:

A) a déesaknai fiscalis jószág még pedig:

1) 163 hold 60 □ öl földbirtok és curialis telek, lakházzal, kerttel és gazdasági épületekkel, kikiáltási ár 10627 frt 24 kr.

2) Korcsma, korcsmárlásjog részlettel együtt Déesaknán, kikiáltási ár 3752 frt

B) az erdő-szombattelki fiscalis birtokrész:

8 hold, 1291 □ öl földbirtokból, egy paraszt lakházból és 12 hold 122 □ öl erdőből álló, kikiáltási ár 1176 frt 74 kr,

C) Fiscalis erdők:

1) a hollómezői határban, 60 hold, 20—30 és 50 éves bükk és nyírfából álló, kikiáltási ár 2112 frt 40 kr.

2) A boérfalvi határban 154 hold, 80 éves bükkfa tartalommal, kikiáltási ár 5221 frt 20 kr.

Az árverés a nevezett gazdasági hivatalnál folyó év november 13-án délelőtt 9 órákor kezdődik, és szükség esetében a következő napokon is folytatatik.

Ha a fennebbi kikiáltási árakra semmi ajánlatok nem tétetnének, azon esetben szóbeli vagy írásbeli ajánlatok azon alól is tekintetbe fognak vétetni.

A szóbeli árverésnél az illető kikiáltási ár 10% mint Vadium (bántépénz) letendő.

Írásbeli szabályszerűen fogalmazott és a kellekékkel ellátott ajánlatok (Offertek) az árverés kezdetéig a nevezett gazdasági hivatalhoz benyújtandók, és a bántépénz, vagy egy cs. kir. pénztár az iránti nyugtájával ellátandók.

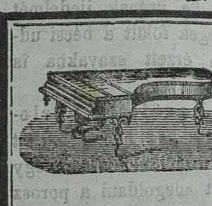
A vásárló köteles a vétel ár egy harmadat, ajánlatának felsőbb helyen történt elfogadtatása után számítható 30 napok alatt, a többi legfeljebb négy évi részletekben lefizetni.

A közelebbi árverési és eladási feltételek ezen cs. kir. kerületi-pénzügy igazgatóságnál, vagy a nevezett gazdasági hivatalnál naponta a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

A cs. kir. kerületi pénzügy-igazgatóságtól.

Beszterczén, sep'ember 18-kán, 1866.

NEM HIVATALOS.



**Demjén László által Kolozsvárrt
bécsi új Zongorák és Harmoniumok**

a bécsi gyári áron jótállás mellett adatnak.

Zongorák.	Bécsi	Harmoniumok.
Ambergféle bécsi	400—450 frt.	2. 1. játék 4 oct. 1 Regist. 75—90 frt.
Homolák	450—490 "	3. 5. octáv 4 Regist. 140—160 "
Stelzbammer	460—500 "	4. 2. ját. 5 oct. 6 Regist. 220—240 "
Müller	470—500 "	5. 6 oct. 2 ját. 10 Regist. 380—400 "
Nachtmann	500—550 "	6. 5 oct. 4 R. v. Perenchino 210—230 "
Heitzmann	550—580 "	7. 6 oct. 11 R. gis. 2 ját. 340—360 "
Wolff Ph.	580—620 "	8. 7 oct. 14 R. g. 4 játék 500—530 "
Czapka	460—500 "	s így tovább 1000 frt g.
Schnabel		
Ha lung		
Illich		

Pianinok.

Homo'ákféle	350—380 frt.
Czapka	36—400 "
Ebrbar	450—500 "

Kijátszott hangszerek olcsóbban is kaphatók, a szerint a mint használva voltak.

Eladó szena.

150 szekérral Sz. Zalánán (Schlaten) Medgyestől két óra távolságra. Értekezhetni helyt a tisztartóval, vagy Kolozsvárrt b. királyutca 22. sz. a.

Hirdetés.

A gyergyó-szent-miklósi két osztályú al-reáliskolában az 1866/7. tanév f. év **október első napján** vendi kezdetű a szentlelek segítő-egül hívásával és az új tanintézetnek ezt követő ünnepélyes megnyitásával. A beiratások és fölveteli vizsgálatok sept. 28, 29 és 30-dik napjaiban történnek. A mit is az érdekeiknek ezen tudomására hoz,

Gyergyó-Szent-Miklóson, sept. 17. 1866.

Az igazgatóság.

Figyelemre méltó!

Czukor és Kávé

leszállított áron

HUTFLESZ KÁROLYNÁL.

Mint hogy több helyeken hamisított

Pagliano-féle vértisztító szirup árultatik, ösztönözve éreztet magam Bécsben egy főraktárt elhelyezni, mely Raftl József urnál van Prater 15 sz., és az árakat ujjalag leszállítottam. Egy üveg ára 1 frt 50. 1 tuczet 15 frt, 5 tuczet 67 frt 50 kr.

Teljesen fölöslegesnek találom ezen szert bővebben ismertetni, melynek oly sok ezer ember közzülheti egészsége helyre állását.

Részletes leírás kívánatra ingyen küldetik.

PAGLIANO HIERONYM, gyógyszer tanára Florenzben.

Hálanyilváníttas.

Elmulasztatlan kötelességemnek ismerem, hogy vizorvos Tks. **Vélis Simon** ur irányában érzett hálaomat nyilvánosság elé hozzam. — Ugyanis még Julius hó utolsó napjaiban a testvérbazából k. szüleim látogatására bazarkezdéven, az útoni megbűlés következtében a betegség csakbamar levert lábaimról. Több beti gyógykezelés után állapotom nemcsak hogy nem javult, hanem folytonosan rosszabbá vált, s Sept 11-kén az izolában tetőpontját érte el. Eddigi orvosaim már életemről is lemondva, szüleim vizorvos Tks. Vélis Simon urhoz folyamodtak, kinek a hideg—majd lanyhán melegviz használata s gondos ápolás alál másodnapra lábaimra állitania sikerült; azóta pedig folytonosan erősödve, ma teljesen felejtélve s egészségben áldom az egék Urát.

E tény nyilvánosság elé bocsátani: —szenvető felebarátim érdekében szoros kötelességemnek ismertem.

Kolozsvárrt, Sept. 24-kén 1866.

Czverg József, keg. rendi tanár.

CREDIT PROMESSEN!

à fl 3. 50 xr. und 50 kr Stempel

Haupttreffer fl. 200,000

zur Ziehung am 1-ten October a. o.

sind zu heben bei

SIEGM. HEYMANN,

Monstorgasse 171. nahe am Hauptplatze.

Czukor, Kávé,

Rizs, Thea, legfin.-Jamaicai-Ruhm és új Groi-sajt

nagy választékban

leszállított ár mellett

kapható:

CZIRIÁK SAMUNÁL,

a hidkapui kereskedésben.

STEIN JÁNOS könyvkereskedésében Kolozsvárrt.

Harmath Józsefnél Tordán, Wittich Józsefnél Marosvásárhelyt, Dobray Nándornál S. Udvarhelyt, Barthos Domokosnál S. Szentgyörgyön, Vokál Janosnál Nagyenyeden, Sindel Károlynál Brassóban, Wagner Józsefnél Károlyfejtárrt kapható:

Az 1735-diki zendülés története.

Történeti korrajz a XVIII. századból. Irta K. Papp Miklós.

Ára 1 frt 20 kr. Postán küldve 1 frt 30 kr.

Mit kell tennünk a

cholera csapásainak enyhítésére.

Irta Kátaí Gábor. Ára 30 kr.

Ugyan ott előfizethetni a

MAGYARORSZÁG és a NAGYVILÁG

Képes szépirodalmi lapra.

Megjelenik hetenként egyszer:

Előfizetési ár: 1/2 évre 6 frt.

1/4 évre 3 frt.

évenként két gyönyörű műlappal.

havi-füzetekben is megszerezhető, egy füzet ára 70 kr.

Melléklet: Az erd. gazd. egyf. facsemetéknek jegyzéke.